

jì shì dì shí liù
季氏第十六

論語——季氏第十六

jì shì jiāng fá zhuān yú rǎn yǒu jì lù xiàn yú kǒng
1. 季氏將伐顓臾。冉有、季路見於孔

zǐ yuē jì shì jiāng yǒu shì yú zhuān yú kǒng zǐ
子曰：“季氏將有事於顓臾。”孔子

yuē qiú wú nǎi ěr shì guò yú fū zhuān yú xí
曰：“求！無乃爾是過與？夫顓臾，昔

zhě xiān wáng yǐ wéi dōng méng zhǔ qiě zài bāng yù zhī
者先王以為東蒙主，且在邦域之

zhōng yǐ shì shè jì zhī chén yě hé yǐ fá wéi rǎn
中矣，是社稷之臣也，何以伐為？”冉

yǒu yuē fū zǐ yù zhī wú èr chén zhě jiē bù yù
有曰：“夫子欲之，吾二臣者皆不欲

yě kǒng zǐ yuē qiú zhōu rèn yǒu yán yuē chén
也。”孔子曰：“求！周任有言曰：‘陳

lì jiù liè bù néng zhě zhǐ wéi ér bù chí diān ér
力就列，不能者止。’危而不持，顓而

bù fú zé jiāng yān yòng bǐ xiāng yǐ qiě ěr yán guò
不扶，則將焉用彼相矣？且爾言過

yǐ hǔ sì chū yú xiá guī yù huǐ yú dú zhōng shì shuí
矣，虎兕出於柙，龜玉毀於櫝中，是誰

zhī guò yú rǎn yǒu yuē jīn fū zhuān yú gù ér
之過與？”冉有曰：“今夫顓臾，固而

jìn yú bì jīn bù qǔ hòu shì bì wéi zǐ sūn yōu
近於費，今不取，後世必為子孫憂。”

kǒng zǐ yuē qiú jūn zǐ jí fū shě yuē yù zhī ér
孔子曰：“求！君子疾夫舍曰欲之，而

bì wéi zhī cí mǒu yě wén yǒu guó yǒu jiā zhě bù huàn
必為之辭。丘也聞：有國有家者，不患

guǎ ér huàn bù jūn bù huàn pín ér huàn bù ān gài jūn
寡而患不均，不患貧而患不安。蓋均

wú pín hé wú guǎ ān wú qīng fú rú shì gù yuǎn
無貧，和無寡，安無傾。夫如是，故遠

rén bù fú zé xiū wén dé yǐ lái zhī jì lái zhī zé
人不服，則修文德以來之。既來之，則

ān zhī jīn yóu yǔ qiú yě xiāng fū zǐ yuǎn rén bù
安之。今由與求也，相夫子，遠人不

fú ér bù néng lái yě bāng fēn bēng lí xī ér bù néng
服而不能來也；邦分崩離析而不能

shǒu yě ér móu dòng gān gē yú bāng nèi wú kǒng jì sūn
守也；而謀動干戈於邦內，吾恐季孫

zhī yōu bù zài zhuān yú ér zài xiāo qiáng zhī nèi
之憂，不在顓臾，而在蕭牆之內

yě。”

kǒng zǐ yuē tiān xià yǒu dào zé lǐ yuè zhēng fá zì
2. 孔子曰：“天下有道，則禮樂征伐自

tiān zǐ chū tiān xià wú dào zé lǐ yuè zhēng fá zì zhū
天子出；天下無道，則禮樂征伐自諸

hóu chū zì zhū hóu chū gài shí shì xī bù shī yǐ zì
侯出。自諸侯出，蓋十世希不失矣；自

dà fū chū wǔ shì xī bù shī yǐ péi chén zhí guó
大夫出，五世希不失矣；陪臣執國

mìng sān shì xī bù shī yǐ tiān xià yǒu dào zé zhèng
命，三世希不失矣。天下有道，則政

bù zài dà fū tiān xià yǒu dào zé shù rén bù yì
不在大夫。天下有道，則庶人不議。”

論語——季氏第十六

kǒng zǐ yuē lù zhī qù gōng shì wǔ shì yī zhèng dài
3. 孔子曰：“祿之去公室五世矣，政逮
yú dà fū sì shì yī gù fū sān huán zhī zǐ sūn wéi
於大夫四世矣，故夫三桓之子孫，微
yī
矣。”

kǒng zǐ yuē yì zhě sān yǒu sǔn zhě sān yǒu yǒu
4. 孔子曰：“益者三友，損者三友：友
zhí yǒu liàng yǒu duō wén yì yī yǒu pián pì yǒu
直，友諒，友多聞，益矣；友便辟，友
shàn róu yǒu pián nìng sùn yī
善柔，友便佞，損矣。”

kǒng zǐ yuē yì zhě sān yào sǔn zhě sān yào yào jié
5. 孔子曰：“益者三樂，損者三樂：樂節
lǐ yuè yào dào rén zhī shàn yào duō xián yǒu yì yī
禮樂，樂道人之善，樂多賢友，益矣；
yào jiāo lè yào yì yóu yào yàn lè sǔn yī
樂驕樂，樂佚遊，樂宴樂，損矣。”

kǒng zǐ yuē shì yú jūn zǐ yǒu sān qiān yán wèi jí
6. 孔子曰：“侍於君子有三愆：言未及
zhī ér yán wèi zhī zào yán jí zhī ér bù yán wèi zhī
之而言謂之躁，言及之而不言謂之
yīn wèi jiàn yán sè ér yán wèi zhī gǔ
隱，未見顏色而言謂之瞽。”

kǒng zǐ yuē jūn zǐ yǒu sān jiè shào zhī shí xuè qì
7. 孔子曰：“君子有三戒：少之時血氣
wèi dìng jiè zhī zài sè jí qí zhuàng yě xuè qì fāng
未定，戒之在色；及其壯也，血氣方
gāng jiè zhī zài dòu jí qí lǎo yě xuè qì jì shuāi
剛，戒之在鬥；及其老也，血氣既衰，

jiè zhī zài dé
戒之在得。”

zǐ yuē jūn zǐ yǒu sān wèi wèi tiān mìng wèi dà
8. 子曰：“君子有三畏：畏天命，畏大
rén wèi shèng rén zhī yán xiǎo rén bù zhī tiān mìng ér
人，畏聖人之言。小人不知天命而
bù wèi yě xiá dà rén wǔ shèng rén zhī yán
不畏也，狎大人，侮聖人之言。”

kǒng zǐ yuē shēng ér zhī zhī zhě shàng yě xué ér
9. 孔子曰：“生而知之者，上也；學而
zhī zhī zhě cì yě kùn ér xué zhī yòu qí cì yě
知之者，次也；困而學之，又其次也；
kùn ér bù xué mín sī wéi xià yī
困而不學，民斯為下矣。”

kǒng zǐ yuē jūn zǐ yǒu jiǔ sī shì sī míng tīng
10. 孔子曰：“君子有九思：視思明，聽
sī cōng sè sī wēn mào sī gōng yán sī zhōng shì
思聰，色思溫，貌思恭，言思忠，事
sī jìng yí sī wèn fèn sī nán jiàn dé sī yì
思敬，疑思問，忿思難，見得思義。”

kǒng zǐ yuē jiàn shàn rú bù jí jiàn bù shàn rú
11. 孔子曰：“見善如不及，見不善如
tàn tāng wú jiàn qí rén yī wú wén qí yǔ yī yīn jū
探湯。吾見其人矣，吾聞其語矣；隱居
yī qiú qí zhì xíng yì yī dá qí dào wú wén qí yǔ
以求其志，行義以達其道，吾聞其語
yī wèi jiàn qí rén yě
矣，未見其人也。”

qí jǐng gōng yǒu mǎ qiān sì sǐ zhī rì mín wú dé
12. 齊景公有馬千駟，死之日，民無德

論語——季氏第十六

ér chēng yān bó yí shū qí è yú shǒu yáng zhī xià
而稱焉。伯夷、叔齊餓於首陽之下，
mín dào yú jīn chēng zhī qí sī zhī wèi yú
民到於今稱之。其斯之謂與？

13. chén gāng wèn yú bó yú yuē zǐ yì yǒu yì wén
陳亢問於伯魚曰：“子亦有異聞

hū duì yuē wèi yě cháng dú lì lí qū ér guò
乎？”對曰：“未也。嘗獨立，鯉趨而過

tíng yuē xué shī hū duì yuē wèi
庭。曰：‘學《詩》乎？’對曰：‘未

yě bù xué shī wú yǐ yán lí tuì ér xué
也。’‘不學《詩》，無以言。’鯉退而學

shī tā rì yòu dú lì lí qū ér guò tíng yuē
《詩》。他日，又獨立，鯉趨而過庭。曰：

xué lǐ hū duì yuē wèi yě bù xué
‘學禮乎？’對曰：‘未也。’‘不學

lǐ wú yǐ lì lí tuì ér xué lǐ wén sī èr
禮，無以立。’鯉退而學禮。聞斯二

zhě chén gāng tuì ér xǐ yuē wèn yī dé sān wén
者。”陳亢退而喜曰：“問一得三：聞

shī wén lǐ yòu wén jūn zǐ zhī yuǎn qí zǐ yě
詩，聞禮，又聞君子之遠其子也。”

14. bāng jūn zhī qī jūn chēng zhī yuē fū rén fū rén
邦君之妻，君稱之曰“夫人”，夫人

zì chēng yuē xiǎo tóng bāng rén chēng zhī yuē jūn
自稱曰“小童”；邦人稱之曰“君

fū rén chēng zhū yì bāng yuē guǎ xiǎo jūn yì
夫人”，稱諸異邦曰“寡小君”；異

bāng rén chēng zhī yì yuē jūn fū rén
邦人稱之亦曰“君夫人”。